

Editor: MIRCEA PETEAN

Coperta: SILVIU-DOINAȘ POPESCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
RĂDOI, NICOLAE

Pustnicul / Nicolae Rădoi ; pref. de Ion Popescu-Brădiceni ; postf. de,
Laurent Lesage și Vasile Bornea. – Florești : Limes, 2025
ISBN 978-606-799-804-7

I. Popescu-Brădiceni, Ion (pref.)

III. Lesage, Laurent (postf.)

IV. Bornea, Vasile (postf.)

821.135.1

© Nicolae Rădoi

© Editura Limes, pentru prezenta ediție
Str. Castanilor, 3
407280 Florești – Cluj
Tel.: 0723/194022
Email: edituralimes2008@yahoo.com
www. edituralimes.ro

Nicolae Rădoi

PUSTNICUL

Prefață de Ion Popescu-Brădiceni
Postfețe de Laurent Lesage și Vasile Bornea

LIMES
2025

împărtășești alte întâlniri cu misterul, în „Pufoaica”. M-a fermecat și speriat deopotrivă. În această capodoperă, ai construit foarte bine istoria, ai gradat cu măiestrie picăturile de mister și le-ai împletit măsurat cu realitatea dură a unei nopți de iarnă. Oare suntem prezenți doar în timpul de-acuma sau în toate timpurile? „Pufoaica” ta dă de gândit ! Citind o asemenea poveste, îți fuge gândul la o întrebare: „Am citit să-mi amintesc sau am citit să uit?”

Felicitări pentru cum ai rafinat-o !

„Frânghia”-„Nepoata” – „Din Caucaz” mi-au făcut, de asemenea, zile de sărbătoare când le-am citit. Scrisul tău fluid, măsura elementelor fantastice, împletirea lor cu realul te țin mereu cu sufletul la gură.

După o carieră de profesor de limba engleză, apreciat și iubit de elevi, o dedicare totală unui sport greu și solicitant în timpurile pe care le-am trăit, după un drum lung și fructuos în arbitrajul intern și internațional, după publicarea cărților SCRÂNCIOBURI, CLEPSIDRA, CENUȘA ZILEI, POEZII DE NES(U)PUS, POPASUL, te apropii de publicarea unei cărți de excepție: PUSTNICUL.

Te felicit și te așez între scriitorii mei cei mai dragi!

Vasile Bornea

CUPRINS

O prefață ca o introducere la o carte ideală de proză fantastică (Ion Popescu-Brădiceni)	4
CĂMAȘA ARSĂ	9
CUPTIORUL.....	12
DESTABILIZAREA IADULUI.....	15
DIN CAUCAZ.....	23
DUPĂ MIEZUL NOPTII.....	29
FĂCĂTURA.....	33
FATA PĂDURII	38
FRÎNGHIA	47
FRUMUSEȚEA MUNTELUI.....	52
ÎN LUMINA LUNII.....	55
INVAZIA	57
LIBERTATEA DEȘERTULUI.....	61
MASCA.....	64
MOȘUL	67
NEPOATA	71
OGLINDA	82
PIELEA DE FOCĂ	85
POPASUL	87
PUSTNICUL	115
PUTEREA	144
RUCSACUL.....	146
SCRIITORUL.....	151
SURYA	156
TRAVALIUL	160
UNIVERSUL PARALEL	162
ZERO ABSOLUT	164
Postface / Postfață (Laurent Lesage).....	168 / 169
Postfață (Vasile Bornea).....	170

O prefață ca o introducere la o carte ideală de proză fantastică

Când scrie proză realist-fantastică, ficționistul Nicolae Rădoi ține aproape de fabulos, de miraculos, de sacru, de numinos.

Experiența îi servește, cantitativ-calitativ, ca punct de intrare în schiță, în povestire, în nuveletă. Personajele privind lejer viața, ontologia și fenomenologia, devin congenere. Autorul acestei cărți a deprins arta narativă de a construi cu migală filologică, cu imaginație hipocoristică, cu savuroasa relevare a detaliului necesar unei derulări autentice a limbajului escritural și a temei, a intrigii, a metaevenimentului diseminat cu acea plăcere vinovată a suspansului, care stârnește într-un orizont de așteptare interesul scontat care, grefat pe orizontul de interpretare, declanșează, automat, pofta de (re)lectură, setea de aventură absorbită în transcendent.

Prozele lui Nicolae Rădoi, amplasate la frontiera dintre cotidian și imaginar, posedă acea obligatorie știință arhitextualistă de a reazeza întâmplarea „scanată” minuțios într-un regim literar substanțial, așternut pe varii dimensiuni: fabulosul feeric, miraculosul mitico-magic, superstițiosul „tradițional”, ocultismul inițiativ, migrația motivelor transzonală, implozia sau explozia arhetipurilor într-o analiză psihologică.

Astfel, fantasticul doctrinar dobândește o verosimilitate paradoxală, argumentată indisolubil. Fantasticul voinței de mister recurge la relația dintre imanent și transcendent, dintre epic și poetic, dintre natural și supranatural, dintre demonic și divin, dintre profan și sacru, reverie și oniric.

O transcendere a realului reprezintă simultan o sfâșiere violentă a celor două tendințe contrare, însă firesc, sub semnul unor taine care urmează a fi decodate și devoalate „cu încetinitorul”, încât amănuntul să iasă de sub epiderma expresivității voluntare și să permită intuiției vizionare aderența la modurile bizarului, multiplicării personajelor care-și acceptă integral destinul, vocația, semnificația de prototipuri.

În panoplia cu adânci resorturi, povestirile lui Nicolae Rădoi par (și chiar sunt) menite să mențină o structură la vedere, emergentă, într-una ascunsă; rezidă în toate un aer de frescă transtemporală. Motivul farmakonic al cămășii arse reântoarce cititorii la vremea farmecelor vrăjitoarești; alte texte se bazează pe mirare-fascinație-ironie; în preajma aceluiași topos, unul translogic, dintr-o „țară pustie” într-o atmosferă de basm, ireală, hipnotică, relatată într-o limbă neaoșă, amprenta dublei religii, din ambele Împărății (cea a luminii și cea a întunericii, aflate în antiteză) eroina e nevoită să aleagă: nerespectarea pactului faustic are consecința derivată din simbolul cenușii din vatra cuptorului alchimic: casa îi ia foc pînă la scrum.

Cu încrederea-i nețărnută în orice topos capabil, prin insurgența-i atipică, prozatorul – descins din modele precum Gala Galaction, Vasile Voiculescu, Mircea Eliade, Mihail Sadoveanu, I. L. Caragiale, Mihai Eminescu, Ștefan Bănuțescu, Al. Philippide, Laurențiu Fulga, D. R. Popescu ș.a. – izbutește, mai de fiecare dată, să stârnească acea curiozitate sfredelitoare în căutarea necunoscutului, sub lampa de pe biroul de lucru ori sub presiunea inteligenței și fluenței narative.

Gândirea fantastică distruge bariera dintre vizibil și invizibil, dintre oameni și zei, fie ei particulari ori generali. Această

gândire este reversul vulnerabilității ființei umane, învrăjbită mereu cu moartea din pricina setei de absolut, insașiabilă, sublimă și tragică în ultimă instanță. De ipso et de facto, mitologia, religia, straturile insondabile ale subconștientului (pe care existențialistii și suprarealiștii s-au chinuit să le exploreze) reprezintă dimpreună o puternică armătură a unei limbi substanțiale.

„Pustnicul” este capodopera volumului și aș înscri-o în paradigmă cu „Tăietorul de lemne” a marelui artist și esthet Mircea Ciobanu. Ideea care fusese inițial cauza efortului angajat în scriitură se preschimbă pe întinderea curgerii heraclitice a cuvintelor în dovadă a propriei sale existențe. Și povestea transfigurează personaje arhetipale, simbolice, emblematice precum: Bătrânul, Câinele, Călătorul, Sfântul Ardealului, Cel-de-Sus, Călugărul, Străfărtații, Pustnicul, Sisif, Starețul, Hangiul, Mesagerul, Ucenicul-doinaș, Uriașul. Povestirea se reancorează în „illo tempore”, în acea liniște de dinainte de facerea lumii; poposind prin toposurile predilecte „Celuilalt Tărâm” – cel al visului ori al imaginarului... pur fantastic: cabana, hanul, cetatea, peștera, zidul, izvorul, sanctuarul, calea, piatra, focul, soarele, ploaia imposibilă (precum la D. R. Popescu ori Gabriel Chifu), toate exploatând cu succes și o „înspăimântătoare” ușurință (de mână de maestru, categoric) antiteza dintre aparență și esență. Recursul la hiperbola alegorică și parțial parabolică mă conduce înspre universul lui Calistrat Hogaș, iar apelul la intertextualitate vădește un veritabil homo transculturalist cu un bogat bagaj scriitoricesc, de inteligent transfigurator al unor „lumi paralele” prezente peste tot în marile literaturi ale lumii și în împletirea neașteptată a unor destine exemplare în tratarea materialului brut al ficțiunii (recte al dicțiunii) pe drumul către performanță, adeseori pardosit cu lumina

inspirației, parfumat cu mirosul magic al unei plante farmakonice (polovraga).

Explicit, prozatorul Nicolae Rădoi are în el zorii noului ev transmodernist; circulă prin venele fanteziei sale aurul stilistic obținut într-un athanor paracelsian, himerist, sisific, manolic, superior în atingerea materialului prin acea subiectivitate a „lucrării ideale”.

Nicolae Rădoi a deprins tehnica realocării, a dislocării (unui peisaj solitar, a unui loc cu o semioză derutantă, a unui personaj reprezentativ al unei serii „istoriontice”), fiind, iată, un hermeneut deja în curs de consacrare în breasla literaților autohtoni, pricepuți în a menține în strânsă unitate fantasticul interior cu cel exterior și o altă dimensiune a sufletului cu o specială categorie a sensibilității.

Nicolae Rădoi îmbină tonalitatea emotivă cu inventivitatea accentului vital de spirit dublonoetic (când optimist – când pesimist); apoi oniricul trece în extaz poetic, o adevărată ectoplasmă filosofică a omului ce tânjește după regăsirea armoniei dintâi a omului cu mediul său, eliberat de tot felul de angoase frustrante; pe urmă – la sugestia teoretică a lui Albérès – pot considera scrisul acestui Nicolae Rădoi – care face furori în Orăștie ori la Craiova, La Sighetu Marmateiei și aici, în Târgu-Jiu – ca fiind adept al fantasticului concret care oferă o geometrie insolită a lumii reale și o materie ezoterică. De pildă, în „Pustnicul” avem o singură lume omogenă cu mai multe intralumi, de la daci încoace, simultane sau suprapuse. Autorul are o ingeniozitate cerebrală dozată infinitezimal, ca la Borges, pe straturi multiple (ca-n „noul roman”). Dorința profundă a limbajului din „Pustnicul” este să aibă aspect de țesătură vie, unde „inscripțiile” (adică simbolurile)

persistă transeontic și capătă relief în povestirea ofertată nouă, cu admirabile „aplicații practice” ale unui „magister ludi” neobosit.

Naratorul și însoțitorii săi sunt mereu într-o atingere cu sacralul, cu efectul de întrupare iruptivă, stimulează daimonicul ca formă pregnantă a materiei, ca element liant al zidirii.

Cartea lui Nicolae Rădoi e „Cartea Pierdută” din Bibliopolis, e Vasul Graalic, e armura lui Thomas. În jurul lei se coagulează legile diegezei parțial mistice, parțial impresioniste.

Sergiu Pavel Dan redefiniște conceptul de literatură fantastică dintr-o perspectivă funcțională încă în oglinda meta – și trans-ficțiunii. Acestea se prefac din instrumente/categorii în sine într-un factor literar pentru sine. Mutația stilistică enunță/anunță enigma, senzaționalul, suspansul, cu forța de șoc anticonvențională. Ezitarea se metamorfozează în straniețate, gradul zero al procedeeului în veșmânt scriptural al unei ambiguități polimorfe.

Ion Popescu-Brădiceni

CĂMAȘA ARSĂ

Recepționera fuma, bînd o cafea. Mai avea cîteva ore bune pînă dimineața, cînd venea schimbul. Îi oferise o țigară și lui, așa că vorbeau de parcă s-ar fi știut de o viață. Nu o dată i se întîmplase asta. Oamenii își deschideau sufletul imediat către el, dezvăluindu-i secrete care altfel ar fi rămas ascunse pentru vecie. Se gîndea că o fi avînd el un talent pe care nu și-l cunoștea. De fapt de vină era modul lui prea direct de a interacționa. (Uneori primea exact contrariul. Mai dădea și de proști...) Rămăsese tăcut, ascultîndu-i povestea. Era căsătorită cu unul care o iubea. Dar ea remarcase un fapt pe care nu-l băgase în seamă la început: că el purta zi și noapte același pulover! Cu care mai și dormea, parcă neputînd să-l dea jos! Timp de șase luni îl tot rugase: „Dă-mi-l să-l spăl!” El refuza, de parcă era o făcătură!... Tot ea îi mai povesti de acea noapte cu fulgere și tunete de ziceai că se prăpădește lumea, cînd soțul o săruta hohotînd de plîns spunîndu-i: „Trebuie să plec!” Și dus a fost...

La acea fată de 18 ani care-l „fermecase” doar ea știa cum...

După o vreme, femeia făcuse curat sub preșul de la intrarea în apartament, peste care treceau mereu. Aflase o ață înnodată, pusă înadins. Ce să caute acolo? Îi dăduse foc imediat, de parcă ar fi știut că asta trebuia să facă, urmărind fascinată flacăra. De fapt, erau două: una mai înaltă, care venea din spate, aplecîndu-se către cea din fața ei, parcă dîndu-i viață dacă aceea s-ar fi stins.

Soțul ei nu s-a mai întors niciodată. Ea rămăsese doar cu fata, care acum avea cam 16 ani. Au aflat că el murise la scurt timp după aceea.